

KENDİ GÖZLERİMİZ ARACILIĞIYLA GÖRMEK*

Çev: Ceyhan KANDEMİR**

Seeing Through Our Own Eyes

This article is about reports on the production of Black films by Afro-American filmmakers in the United States. Eagerness of the audience for films made by Black filmmakers; understanding of how a role should be portrayed; role of female filmmakers in the reinvention of film.

Key Words: Production, Filmmaker, Female Filmmakers, Black Films, Black Women.

.....

Afrikalı Amerikalı kadınlar yaşadıkları zengin karmaşıklıkları film yapımcılığına getiriyorlar. Kuzey Amerika kültürünün neredeyse her baskın kültürel bölünmüşlüğünde konumlanan bu kadınlar, içinde yaşadığımız paradoksları öğrebiliyor ve bizim görmemize yardım edebiliyorlar. Büyükanne bir deyişi

* Çevirisi Yapılan Metin: Sheri Parks, *Seeing Through Our Own Eyes*, *Black Film Review*, 1994, Vol 8 Issue 2, p14, 2p.

** Araş. Gör. Dr. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon, Sinema Bölümü.*

vardı, kadınlar erkeklerin aşağı bakışından daha uzun süre yukarı bakarlar. Bu bilgeliğin tabaka tabaka soyularak ortaya çıkarıldığı değişlerden biridir, bazıları politik, bazıları fiziksel, hatta cinsel. Bu tabakalardan birisi, bilgeliğin uzun süreli eziklikle gelen içgüdüdür. Afrikalı Amerikalı kadının hayat konumu ırk, cinsiyet ve kasta iyi bir görüş yeri sağlıyor. Siyah olmak, siyah olmanın yanı sıra beyazı da tanımamızı sağlıyor. Dişi olmak, dişi olmanın yanı sıra erkeği tanımamıza yardım ediyor. Çoklukla yoksul olmak, fakir olanların yanı sıra zengin olanların durumlarını bilmemizi sağlıyor. Bilmeliyiz; hayatta kalmamız buna bağlı.

Son yıllar göstermiştir ki hem Hollywood formatlarının ana kolunda seyreden ve seyretmeyen Siyahi filmlerin daimi ve sadık bir izleyicisi var. Siyah insanlar filmlere gidiyorlar. Bu insanlar, Siyahi kültürün dışında yaşayan dağıtımçıları ve sinema sahiplerini şaşırtmaya devam eden bir coşkuyla sözselsel ve görsel anlamın araçsızlığıyla birbirini etkiliyorlar.

Siyahi izleyicinin Siyahi film yapımcılarının filmlerine böylesine içten bir merakla tepki vermesinin bir nedeni var. Yıllar boyu, siyahileri konu eden filmler yapılmıştır. Daha doğrusu siyahiler beyaz Amerika'nın romantik veya karalayıcı bir üslubuna konu olmuşlardır. Bununla birlikte görüntüler bizim gibi ya da tanıdığımız herhangi biri gibi değildi. Bizim konuşmamızın gerçek ritmini ya da kaba-içinde-nahif mizah tarzımızın ya da hatta derilerimizin rengini yakalayamadılar. Şimdi bizi bilen, biz olan ve en sonunda doğru anlayan insanlar tarafından yapılan filmler görebiliyoruz. Bu cinsiyet için de aynı.

Spike Lee birkaç sene önce Siyahi kadınların Siyahi kadınların hikayelerini anlatması gerektiğini söylediğinde sert bir

şekilde eleştirildi. En son filmi Crooklyn ile daha önceki ifadesinden uzaklaşmış gibi görünse de söylediklerinde hala bazı gerçekler var. Siyahi kadınların konumunda öyle olgular vardır ki ancak yine kadınlar bunları bir filmde işleyebilir. Film aç, çok boyutlu bir araç. Bu bir şeyi betimleyebilmek için yeterli değil. Film yapımcısı filmin nasıl hissettirdiğini, nasıl görüldüğünü (insanlara nasıl geldiğini, çevreye nasıl geldiğini), diğerlerinin nasıl tepki vermesini sağladığını, film başlamadan hemen önce ve bittikten sonra nasıl hissettirdiğini ve görüldüğünü bilmek zorundadır.

Bir kadının konuşma ve hareket tarzını yakalamak olağanüstü bir yeteneği gerektirirken anlaması ve yakalaması daha bile zor olan daha başka, daha zengin ve daha karışık bakış açıları vardır bizim için. Bu, bir kadının o şekilde yürürken ne kast ettiğine karşı yürürken kadının görüldüğü tarz arasındaki farktır. Bu, Spike Lee, John Singleton ve Haile Gerima'nın yakınlarda bize gösterdiği gibi, Siyahi erkeklerin kadınlar hakkında bize verecekleri önemli görüşleri yoktur demek değildir. Gözlem ve taklitçiliğin zeki yetenekleri, kadınların da yardımıyla, önemli bazı işler üretti. Bu filmler özel olarak dışı olan konulardan, bu dünyada kadın olmanın duygulanımları, kız kardeş, kız çocuğu, anne, sevgili, hayat arkadaşı olanın dışısel yollarından bahsediyor.

Bir anlatıcı olarak başarılı bir şekilde doğmamış bir çocuğa sahip olmak için, Daughters of the Dust'ta Julie Dash'ın yaptığı gibi, bir kadının ilişkisini ve neredeyse doğacak çocuğunu bilmelidir, bu dünyaya tam gelişmiş kişiliği ve gözlemleriyle, neredeyse konuşan, patlayacak bir kadının bedeninin içindeki derin sesi bilmelidir. IRT'deki Just Another Girl gibi bir film yapmak için romantik aşkı geleneksel dışı serüveni olarak anlamalıdır, romantik

riskin çarpıcı hazzını anlamalıdır, geçici olarak harika çünkü bu çok çığınca, üniversiteye giden bir genç kadının, hızlı araba meraklısı, kafaları karışık genç adamlarla olan ilişkisine sıkı sıkı bağlanmaya devam etmesi şeklinde.

Filmin ortamı kadınların içindeki sesleri gerçekten duyma, bize gösterme, söylediklerinden ziyade nasıl ve neden (böyle) hissettiklerini bilme yeteneğine sahip. Ancak bu içsel sesleri elde etmek için film yapımcısının bu içsel sesleri kendisinin duymuş olması gerekir.

Dişi film yapımcılarının filmlerin yeniden keşfinde ve bir Afrika Amerikan film estetiğinin gelişimde önemli bir rolleri vardır. Erkek film yapımcıların eğer isterlerse sarıldıkları geleneksel türleri var: gangster filmi, western, savaş filmi, kafadar filmi. Dişi film yapımcıları, büyük bir kısmı, bunu yapmıyor. Dişi film yapımcıları türler yaratıyor, bunu yapmak zorundalar. Sadece film tarihinin değil ama kendi hayatlarının ve bildikleri kadınların hayatlarının taslağını çiziyorlar. Yaptıkları filmler doğrudan Siyahi kadınların konuşma ve yaşam tarzlarını anlatıyor. Kadınlar hakkında iletişim araştırması, Siyahi kadınlar da dahil, ve iletişim stilleri onların ilişkiler ve detaylar, yaşamın daha büyük yönlerinin başını çeken daha küçük yönlerine, bir boyun eğişin ne anlama geldiği, saç şekli değişiminin nasıl bir yaşam değişmesinin kanıtı olabileceği üzerine odaklandıklarını gösteriyor. Film bu detayları başka herhangi bir araçtan daha iyi gösterebilir ve kendimizi tanımamız bu detaylarla olur.

Kültür ve aileyle grup kimliği tarihsel olarak Siyahi insanların hayatta kalma araçlarıdır. Artan bir şekilde kültürel besinimizi elektronik olarak alıyoruz. Müzik ve televizyonun yanı

sıra film Siyahi insanların estetik ve bilgisel yaşamlarının özellikle önemli bir parçasıdır. Siyahi kültür basılmış yazı bazlı bir kültür değil. Afrikalı Amerikalıların büyük çoğunluğu kitle iletişimden elde ettikleri bilgiyi sözlü bir kültür geleneğiyle uygun olarak elektronik medyayla gerek kültürün içinden gerekse kültürün dışından tüketirler.

Popüler olarak kabul edilmiş estetik formlar duygusal hayatta kalma ve politik değişimler için çok güçlü araçlar haline gelebilir. Eğer feminist duyarlılıklar Siyahi politik söylemlerine giriyorsa daha çok sayıda Siyahi kadının imgelem gücünü yakalamak zorunda kalacaklar. Film Siyahi kadınların hayatlarını, çoğunun daha çok elit sanat formlarından düzenli yararlanma hakkı olmadığı Siyahi kadınlara estetik olarak çekici ve mevcut olan bir formda anlatabilir. Bu formun feminizmin daha ayrıcalıklı merkezlerinden uzakta olarak, Siyahi ailede ve topluluklarda işleyen geleneksel, saygı duyulan Siyahi dışı kültürünün geleneksel omurgası olan kadınlara ulaşabildiğinden dolayı, Afrikalı Amerikalı kadınlar için filmin potansiyel faydası özellikle dikkate değerdir. Siyahi kadınlar akademilerde ve güzel sanat koridorlarında hala nadiren vardır. Feminist çalışmaların en başarılı ana kollarının çoğu güzel sanatlardır. Müze ve sahne, Siyahi kadınların çalışmalarının, potansiyel daha geniş izleyicisi için ulaşılması daha az mümkün ve belki de daha az çekici olan formlardır. En güçlü Siyahi feminist sesler Siyahi kadınların kullandığı araç formlarıyla gelmelidir.

Siyahi kadınlar hakkında ve Siyahi kadınların hikayeleri son zamanlarda göstermiştir ki konuşma, düşünme tarzlarımız üzerine görünüşte geleneklere uymayan filmlerin bir seyircisi var; kendi kişisel, doğrusal-olmayan sosyal dünyamızda zaman ve uzamda

yaşıyoruz; ve bizi suskun tutmak için dizayn edilmiş büyük bir dünyada Siyahi kadınlar olarak yaşama yollarımız anlatılıyor. Filmler Afrikalı Amerikalı kadınların seslerini daha önce olmadığı gibi duyurabilir ve bu Afrika Amerikan kültürünün yaşamak ve gelişmek zorunda olduğu bir sestir.